

מראי מקומות - ראש השנה

כד:

ד. והא רבן גמליאל יחיד הקשו התוספות, שהרי הצורה של רבן גמליאל לא היתה בולטת, ותירצו, שכיון שהלבנה אינה בולטת שייך בה חשד גם באינה בולטת. ובערוך לנר הביא מה שכתב הש"ך (י"ד קמ"א, כ"ה) להקשות מזה על הלבוש שכתב שבחמה ולבנה האיסור הוא רק כשהם בולטים, וכתב הערוך לנר ליישב על פי דברי הריטב"א בסוגייתנו, שבאמת הלבנה והחמה בולטין ברקיע, והצורות של רבן גמליאל אכן היו בולטות. ולמעשה כתב האגרות משה (או"ח ה', סי' ט' אות ו') לאסור אפילו בצבע ובדיו.

ה. איבעית אימא דפרקים הוה פירש רש"י (ע"ז מג.) שכיון שלא חיברום אלא בשעת בדיקת העדים, ולא היו רואים זאת בכל יום, שוב אין חשד. ומשמע שתירוץ זה הוא רק לענין החשד והאיסור להשהותו, אבל היה איסור לעשותו. אבל הריטב"א כאן כתב שלא נראה לפרש כן, מכך שתירצו שעשוי להתלמד, וזה מותר גם לכתחילה, משמע שגם התירוץ של פרקים הוא כן. ולכך פירש שגם התירוץ של פרקים בא ליישב שמותר לעשותו לכתחלה, לפי שאין זה חשוב דמות חמה ולבנה כלל.

א. משם ראייה שפודין של ברזל היו וחופין בבעץ וכו' העיר התורת חיים (ע"ז מג.) שלכאורה היו צריכים לומר בקיצור, משם ראייה של מתכת היה. וביאר שהיה ידוע להם שבית חשמונאי היו עניים, ולא היה באפשרותם לעשות מנורה של זהב, וסברו שדרשו ריבוי ומיעוט, ולכך אמרו שעשאו של עץ. אבל חכמים סוברים ששל בית חשמונאי לא היה של עץ, משום שאף שהיו עניים, מכל מקום אפשר להם לעשותו של ברזל, שהוא בזול, ועדיף משל עץ, וכל ייפוי שהיה אפשר להם לעשות היה להם לעשות משום זה אלי ואנוהו.

ב. לא תעשון אותי פירשו הר"ח והריטב"א שצורת אדם שונה שנראית לנביאים במראה הנבואה, שחס ושלום לומר שיהא לבורא שום דמיון הגוף כלל. אבל הפני יהושע ביאר שפרצוף אדם אסור לפי שדומה לדמות העליון כביכול, שמקרא מלא הוא (בראשית ט' ו') 'כי בצלם אלהים עשה את האדם'.

ג. סמי עיניה דדין כתב החכמת אדם (פ"ה, ו') שמותר להשהות צורת אדם בזמן הזה, כיון שאינו אלא משום חשד, וידוע שבזמן הזה אין עובדים לצורת אדם, לכך אין איסור בדבה, וכמו שאמרו כאן, שאם סימא עין שלו, שוב לא שייך בו חשד.